

Đào tạo gắn với việc làm - hướng đi đúng trong chiến lược phát triển Giáo dục nghề nghiệp ở tỉnh Sơn La trong bối cảnh hiện nay

Nguyễn Thanh Thủy

ThS. Trường Đại học Tây Bắc

Received: 17/6/2024; Accepted: 21/6/2024; Published: 26/6/2024

Abstract: In the context of socio-economic development, the quality of vocational training associated with employment is a key factor to improve living standards and sustainable development in Son La province. However, the current situation shows many difficulties such as lack of facilities, inappropriate training programs and limited connection between training and labor market needs. Therefore, there needs to be specific and effective solutions to improve and enhance the quality of vocational training to meet local employment needs.

Keywords: Vocational training, job creation, vocational education.

1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh phát triển kinh tế và hội nhập quốc tế, đào tạo gắn với việc làm là hướng đi chiến lược trong phát triển giáo dục nghề nghiệp (GDNN) ở tỉnh Sơn La hiện nay. Kết hợp giữa đào tạo và nhu cầu thực tế của thị trường lao động giúp nâng cao chất lượng nguồn nhân lực và giảm thiểu thất nghiệp. Tuy nhiên, Sơn La đang đối mặt với nhiều thách thức như cơ sở đào tạo thiếu trang thiết bị, chương trình không cập nhật, và hợp tác hạn chế giữa các trường nghề và doanh nghiệp. Để giải quyết, cần có sự chung tay của chính quyền, doanh nghiệp và xã hội trong việc đổi mới cơ sở vật chất, cập nhật chương trình và tăng cường hợp tác. Ngoài ra, chính sách hỗ trợ từ nhà nước cũng đóng vai trò quan trọng trong việc thúc đẩy chất lượng GDNN.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm và tầm quan trọng của đào tạo nghề gắn với việc làm

Đào tạo nghề (ĐTNN) là một nhiệm vụ trọng tâm trong việc phát triển nguồn nhân lực và gắn với việc giải quyết nhu cầu về việc làm của người lao động.

Trong Luật dạy nghề (2006) nêu: “ĐTNN là hoạt động dạy và học nhằm trang bị kiến thức, KN và thái độ nghề nghiệp cần thiết cho người học nghề để có thể tìm được việc làm hoặc tự tạo việc làm sau khi hoàn thành khóa học”.

Có thể hiểu: ĐTNN gắn với việc làm là quá trình giáo dục và huấn luyện nhằm cung cấp cho người học những KN, kiến thức và thái độ cần thiết để đáp ứng yêu cầu của thị trường lao động. Điều này bao gồm việc kết hợp giữa học lý thuyết tại các cơ sở đào tạo

với thực hành thực tế tại doanh nghiệp, nhằm đảm bảo người học có thể làm việc hiệu quả ngay sau khi tốt nghiệp.

ĐTNN gắn với việc làm đóng vai trò then chốt trong phát triển kinh tế và xã hội nói chung và với tỉnh Sơn La nói riêng.

ĐTNN đóng vai trò quan trọng trong việc cung cấp nguồn nhân lực chất lượng với KN và kiến thức chuyên môn phù hợp, từ đó giảm tỷ lệ thất nghiệp bằng việc hỗ trợ người lao động tìm được công việc phù hợp với trình độ chuyên môn của họ. Kết hợp lý thuyết với thực hành cải thiện hiệu suất lao động và chất lượng sản phẩm, đồng thời nâng cao cạnh tranh của doanh nghiệp trên thị trường. Đào tạo theo hướng các ngành kinh tế mũi nhọn như công nghiệp chế biến, du lịch và nông nghiệp công nghệ cao không chỉ thúc đẩy phát triển kinh tế mà còn thu hút đầu tư và tạo điều kiện phát triển bền vững cho địa phương.

Đào tạo nghề cũng mở ra cơ hội cho người lao động ở vùng nông thôn và các đối tượng khó khăn, giúp họ thoát nghèo bền vững và cải thiện mức sống. Việc gắn kết giữa đào tạo và việc làm không chỉ giảm tệ nạn xã hội mà còn xây dựng cộng đồng vững mạnh và phát triển bền vững. Sự hợp tác chặt chẽ giữa các cơ sở đào tạo và doanh nghiệp cải thiện chất lượng đào tạo, đáp ứng tốt hơn nhu cầu thị trường lao động, từ đó thúc đẩy phát triển bền vững kinh tế - xã hội của tỉnh Sơn La, phát huy tiềm năng và thế mạnh của địa phương.

2.2. Thực trạng và giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo nghề gắn với việc làm ở tỉnh Sơn La

Một là: Cơ chế chính sách đào tạo nghề ở tỉnh Sơn La

Công tác giáo dục nghề nghiệp tại tỉnh Sơn La trong những năm qua luôn nhận được sự quan tâm và chỉ đạo sát sao từ Tỉnh ủy, HĐND, UBND tỉnh, cùng các sở, ngành chức năng và cấp ủy, chính quyền các địa phương. Điều này được thể hiện qua việc ban hành nhiều văn bản quan trọng như: Kế hoạch Phát triển nguồn nhân lực tỉnh Sơn La giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030; Kế hoạch thực hiện Chiến lược phát triển giáo dục nghề nghiệp giai đoạn 2021 - 2030, tầm nhìn 2045; Kế hoạch triển khai Chương trình chuyển đổi số trong giáo dục nghề nghiệp giai đoạn 2021 - 2025, định hướng đến năm 2030; Kế hoạch thực hiện Đề án Hỗ trợ Doanh nghiệp nhỏ và vừa trên địa bàn tỉnh; Kế hoạch Tăng cường công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong các cơ sở giáo dục nghề nghiệp giai đoạn 2022 - 2027; và Kế hoạch đào tạo nghề thuộc các Chương trình mục tiêu quốc gia trên địa bàn tỉnh Sơn La.

Để nâng cao chất lượng giáo dục nghề nghiệp, tỉnh đã đầu tư xây dựng cơ sở vật chất, mua sắm trang thiết bị và tổ chức, sắp xếp mạng lưới các cơ sở dạy nghề. Ngoài ra, tỉnh cũng triển khai các chính sách học phí và học bổng nhằm thu hút học sinh tham gia học nghề. Đặc biệt, tỉnh đã ban hành Kế hoạch số 295/KH-UBND về đào tạo nghề nông nghiệp cho lao động nông thôn giai đoạn 2022-2025, góp phần nâng cao chất lượng lao động và phát triển kinh tế - xã hội bền vững.

Hai là: Những thành tựu đạt được trong công tác đào tạo nghề

Các chương trình đào tạo nghề tại Sơn La được thiết kế theo hướng kết hợp lý thuyết và thực hành, giúp học viên nắm vững kiến thức và kỹ năng thực tế. Các khóa học thường xuyên được tổ chức tại các trung tâm giáo dục nghề nghiệp, trường trung cấp, cao đẳng và qua sự hợp tác với doanh nghiệp, hợp tác xã địa phương.

Năm 2022, tỉnh đã tổ chức đào tạo nghề cho 6.930 lao động từ các Chương trình mục tiêu quốc gia với tổng kinh phí 20.188 triệu đồng. Sở Lao động – Thương binh và Xã hội Sơn La đã chỉ đạo nâng cao chất lượng đào tạo, cải tiến phương pháp giảng dạy, tăng cường thực hành và áp dụng công nghệ thông tin vào quá trình đào tạo. Tỉnh cũng tập trung nâng cao chất lượng đội ngũ GV và cán bộ quản lý, với 408 cán bộ quản lý và nhân viên nhà giáo, trong đó có 260 người có trình độ trên đại học.

Tính đến cuối tháng 11/2023, tỉnh Sơn La đã tuyển sinh và đào tạo nghề cho 15.253 người, trong đó có 586 người trình độ cao đẳng, 2.898 người trung cấp, 2.802 người sơ cấp, và 1.065 người đào tạo dưới

3 tháng. Tỷ lệ lao động qua đào tạo toàn tỉnh đạt 61%, tăng 2,06% so với năm 2022, với tỷ lệ có việc làm sau đào tạo phần đầu đạt khoảng 85%.

Sơn La sẽ tiếp tục đổi mới và nâng cao chất lượng giáo dục nghề nghiệp, gắn kết đào tạo với giải quyết việc làm, và tăng cường liên kết với doanh nghiệp để đạt mục tiêu tỷ lệ lao động qua đào tạo đạt 65% vào năm 2025.

Ba là: Tồn tại, hạn chế

Hiện nay, toàn tỉnh có 4 cơ sở giáo dục nghề nghiệp, gồm các trường: Cao đẳng Sơn La; cao đẳng Y tế Sơn La; cao đẳng Kỹ thuật công nghệ Sơn La; trung cấp Luật Tây Bắc; trung cấp Văn hóa, nghệ thuật và du lịch Sơn La. Các trường cơ bản được đầu tư cơ sở vật chất; quy mô, cơ cấu ngành nghề mở rộng; chú trọng việc dạy nghề, góp phần nâng số lao động đã qua đào tạo ngày càng chiếm tỷ lệ lớn trong tổng dân số độ tuổi lao động của tỉnh.

Tuy nhiên, qua rà soát, còn một số cơ sở giáo dục nghề nghiệp trùng nhau về mã ngành đào tạo; phương thức đào tạo không có sự thống nhất; đào tạo chủ yếu dạy nghề cho lao động nông thôn. Bên cạnh đó, việc tuyển sinh một số trường gặp nhiều khó khăn, dẫn đến quy mô lớp, sinh viên giảm mạnh; cơ cấu ngành, nghề tại các trường trung cấp chưa hợp lý, thiếu gắn kết với nhu cầu địa phương... Trong đó, Trường cao đẳng Sơn La, quy mô đào tạo của trường giai đoạn cao nhất trung bình 7.000 sinh viên/năm. Song, 5 năm gần đây, trung bình có khoảng 2.500 sinh viên/năm, mã ngành công tác xã hội, khuyến nông, văn thư hành chính không đạt chỉ tiêu tuyển sinh đề ra.

2.3. Giải pháp nâng cao chất lượng đào tạo nghề gắn với việc làm ở tỉnh Sơn La

Thứ nhất, hoàn thiện cơ sở vật chất của các cơ sở đào tạo nghề

Để nâng cao hiệu quả đào tạo nghề, tỉnh Sơn La cần đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất tại các trung tâm giáo dục nghề nghiệp, trang bị các thiết bị hiện đại cho thực hành. Việc phân bổ nguồn lực hợp lý, ưu tiên cải thiện cơ sở vật chất ở vùng sâu, vùng xa nhằm đảm bảo phát triển đồng đều giữa các khu vực là cần thiết. Xây dựng, cải tạo phòng thí nghiệm, xưởng thực hành và trung tâm mô phỏng sẽ giúp học viên thực hành trong môi trường gần với thực tế. Bảo dưỡng, cập nhật thiết bị định kỳ và huy động nguồn lực từ ngân sách, chương trình mục tiêu quốc gia, và hợp tác doanh nghiệp cũng rất quan trọng.

Thứ hai, nâng cao chất lượng đào tạo nghề

Một là, nâng cao chất lượng đội ngũ GV: Nâng cao chất lượng đội ngũ GV là yếu tố then chốt để cải thiện đào tạo nghề. Các cơ sở cần tổ chức thường xuyên các

khóa đào tạo, bồi dưỡng chuyên môn và kỹ năng sư phạm cho GV. Việc khuyến khích, hỗ trợ GV tham gia các chương trình đào tạo trong và ngoài nước cũng rất quan trọng. Hợp tác với các cơ sở đào tạo uy tín trong và ngoài nước sẽ giúp GV tiếp thu kiến thức và kỹ năng mới, góp phần nâng cao hiệu quả giảng dạy.

Hai là, đổi mới phương pháp giảng dạy: Phương pháp giảng dạy đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao chất lượng đào tạo nghề. Các giảng viên cần đổi mới phương pháp, tăng cường thực hành và sử dụng công nghệ thông tin. Đầu tư vào các thiết bị như máy tính, máy chiếu, bảng tương tác,... là cần thiết. Xây dựng hệ thống quản lý học tập trực tuyến (LMS) giúp học viên học tập mọi lúc, mọi nơi. Các phương pháp hiện đại như học theo dự án, theo nhóm, và qua thực tiễn cần được áp dụng rộng rãi để nâng cao hiệu quả học tập.

Thứ ba, tăng cường hợp tác với doanh nghiệp: Tăng cường hợp tác với doanh nghiệp là một yếu tố quan trọng giúp nâng cao chất lượng đào tạo nghề ở tỉnh Sơn La. Việc này không chỉ đảm bảo chương trình đào tạo phù hợp với nhu cầu thị trường lao động mà còn tạo điều kiện cho học viên tiếp cận với các cơ hội thực tập và việc làm sau khi tốt nghiệp. Các cơ sở đào tạo nghề ở tỉnh Sơn La cần chủ động ký kết các thỏa thuận hợp tác với doanh nghiệp trong và ngoài tỉnh, để doanh nghiệp tham gia vào quá trình xây dựng chương trình đào tạo, cung cấp thiết bị, cơ sở vật chất và giảng dạy, giúp chương trình đào tạo sát với nhu cầu thực tế.

Thứ tư, tăng cường sự hỗ trợ từ chính quyền và các chương trình mục tiêu:

Sự hỗ trợ từ chính quyền và các chương trình mục tiêu quốc gia là rất cần thiết để nâng cao chất lượng đào tạo nghề. Trong Chương trình mục tiêu quốc gia giảm nghèo bền vững giai đoạn 2021-2025, Tiểu dự án 1 “Phát triển giáo dục nghề nghiệp vùng nghèo, vùng khó khăn” thuộc Dự án 4 “Phát triển giáo dục nghề nghiệp, việc làm bền vững” tập trung vào người học nghề, lao động thuộc hộ nghèo, cận nghèo, và hộ mới thoát nghèo; lao động có thu nhập thấp; các cơ sở giáo dục nghề nghiệp ở huyện nghèo; doanh nghiệp, hợp tác xã, tổ chức và cá nhân liên quan.

Chương trình phát triển kinh tế-xã hội vùng dân tộc thiểu số và miền núi giai đoạn 2021-2030 đầu tư 12.620 tỷ đồng phát triển nghề nghiệp, giải quyết việc làm với Tiểu dự án 3 “Phát triển giáo dục nghề nghiệp và giải quyết việc làm cho người lao động vùng dân tộc thiểu số và miền núi” trong giai đoạn I từ năm 2021 đến năm 2025.

Chương trình mục tiêu quốc gia xây dựng nông thôn mới, với điểm trọng tâm là nội dung 09 “Tiếp tục

nâng cao đào tạo nghề cho lao động nông thôn, gắn với nhu cầu thị trường; hỗ trợ và phát triển các mô hình khởi nghiệp, sáng tạo ở nông thôn”, là nội dung thuộc thành phần 03 trong giai đoạn 2021-2025.

Vì vậy, tỉnh Sơn La cần tận dụng các nguồn lực từ các chương trình mục tiêu quốc gia để hỗ trợ đào tạo nghề, nâng cấp cơ sở vật chất, đào tạo GV, và hỗ trợ học viên.

Thứ năm, thực hiện các chương trình đánh giá và cải tiến liên tục

Đánh giá hiệu quả đào tạo và cải tiến liên tục là yếu tố quan trọng để nâng cao chất lượng đào tạo nghề. Các cơ sở đào tạo cần thường xuyên đánh giá hiệu quả của các chương trình đào tạo bằng cách thu thập ý kiến phản hồi từ học viên và doanh nghiệp. Thông tin phản hồi này giúp điều chỉnh và cải tiến chương trình đào tạo để phù hợp hơn với nhu cầu của học viên và thị trường lao động.

Bên cạnh đó, các cơ sở đào tạo cần áp dụng các hệ thống quản lý đào tạo hiện đại để theo dõi tiến độ học tập của học viên, đánh giá kết quả đào tạo và điều chỉnh hoạt động đào tạo kịp thời. Các hệ thống này không chỉ tăng cường khả năng quản lý mà còn cung cấp dữ liệu quan trọng để phân tích và cải tiến chất lượng đào tạo.

3. Kết luận

DTN gắn với việc làm tại tỉnh Sơn La trong những năm qua đã chứng minh vai trò quan trọng trong phát triển nguồn nhân lực và giải quyết việc làm. Kết quả từ các chương trình đào tạo nghề cho thấy sự cải thiện đáng kể về chất lượng lao động, giảm tỷ lệ thất nghiệp và nâng cao năng suất. Tuy nhiên, Sơn La vẫn đối mặt với thách thức như thiếu cơ sở vật chất, chương trình đào tạo chưa cập nhật và liên kết giữa các cơ sở đào tạo và doanh nghiệp còn hạn chế. Để khắc phục, cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa chính quyền, doanh nghiệp và xã hội, đầu tư nâng cấp cơ sở vật chất, cập nhật chương trình đào tạo và tăng cường hợp tác. Với những nỗ lực cải thiện và đổi mới, đào tạo nghề gắn với việc làm sẽ tiếp tục là chiến lược quan trọng, góp phần phát triển kinh tế - xã hội bền vững cho tỉnh Sơn La.

Tài liệu tham khảo

- [1]. Cục Thống kê tỉnh Sơn La (2023), *số 553/BC-CTK Báo cáo tình hình kinh tế - xã hội tỉnh Sơn La tháng 12 và cả năm 2023*.
- [2]. UBND tỉnh Sơn La (2022), *Kế hoạch số 295/KH-UBND về đào tạo nghề nông nghiệp cho lao động nông thôn trên địa bàn tỉnh giai đoạn 2022 - 2025*.
- [3]. UBND tỉnh Sơn La (2024), *Kế hoạch số 67/KH-UBND, Thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia phát triển kinh tế - xã hội vùng đồng bào DTTS&MN trên địa bàn tỉnh Sơn La*.